

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Vår ref.:

12/47

Dato:

10.11.2012

Virksomhet bryter ikke plikten til universell utforming

Ombudet kom til at en virksomhet ikke bryter plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9. Da det på nåværende tidspunkt ville være uforholdsmessig byrdefullt for virksomheten å utbedre mangelen.

Virksomheten holder til i lokaler hvor det er trapper i inngangspartiet, noe som gjorde at kunder som er rullestolbrukere ikke kommer inn i lokalet. Virksomheten viste til sin økonomiske situasjon og sendte inn dokumentasjon som viste at virksomheten gikk med underskudd og dermed ikke hadde økonomi til å utbedre inngangspartiet på nåværende tidspunkt.

Saksnummer: 12/47.

Dato: 17. oktober 2012.

Lov: Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

Ombudet har mottatt klage på manglende universell utforming av flere

virksomheter i Larvik sentrum. Denne saken gjelder forretningen Bevisst. Det hevdes at inngangspartiet til virksomheten er utformet slik at bevegelsehemmede ikke kommer inn i lokalene til virksomheten. Innehaver av Bevisst, Guro Furustad, har redegjort for saken.

Rettslig grunnlag

Ombudet har kompetanse til å gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 tredje ledd pålegger offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf. § 9 andre ledd. Dette betyr at virksomhetens fysiske fasiliteter, som skal benyttes av allmennheten (kundene), skal tilrettelegges på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det er hovedløsningen som skal være gjenstand for tilrettelegging. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming rekker så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art

3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan la være å foreta seg noe. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 vil det være opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven, dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at diskriminering har skjedd.

Ombudets vurdering

Ombudet vil innledningsvis fastslå at Bevisst er en virksomhet som har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens (dtl.) § 9. Virksomheten har derfor plikt til å tilrettelegge de deler av virksomhetens lokaler som benyttes av

kundene på en slik måte at flest mulig, uavhengig av individuelle forutsetninger, vil ha tilgang til virksomhetens tjenester og service.

Det første ombudet må ta stilling til er om det påklagede forhold, inngangspartiet til Bevisst, tilfredsstillende kravet til universell utforming.

Er inngangspartiet til Bevisst Guro Furustad i tråd med kravet til universell utforming?

Ombudet tar ikke stilling til om virksomheten som sådan er universelt utformet.

Det ombudet skal ta stilling til er om inngangspartiet til Bevisst tilfredsstillende kravet til universell utforming. Standard Norge har utarbeidet

veileder for universell utforming av byggverk. I sin vurderingen av hva som er universell utforming, tar ombudet utgangspunkt i disse veiledende anbefalingene.

Ombudet viser til at det følger av NS 11001 1:2009 punkt 7.4 at:

”[...] Det skal ikke være nivåforskjeller mellom gulv ute og gulv inne ved inngangspartiet. Hvis døren har terskel skal den ikke bygge mer enn 25 mm over gulvnivå [...]”

Inngangspartiet til Bevisst består av en trapp med ett trappetrinn. Dette gjør det vanskelig for rullestolbrukere å komme inn hovedinngangen på egenhånd.

Følgelig er inngangspartiet til Bevisst ikke universelt utformet.

Ombudet må derfor vurdere om Bevisst har dokumentert at det foreligger omstendigheter som medfører at det vil være en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming av virksomhetens inngangsparti.

Vil krav om universell utforming være uforholdsmessig?

Det er virksomheten som har bevisbyrden for at det vil være en uforholdsmessig byrde å gjøre inngangspartiet universelt utformet.

Bevisst har sendt inn resultatrapport og balanserapport for 2011 fra autorisert regnskapsfører Ingrid Sætthre hos HOV Regnskap AS, som viser at virksomheten i 2011 hadde et underskudd på kr. 183 735,-.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda har i sin praksis lagt til grunn at fram til det foreligger forskrifter med krav om oppgradering av eksisterende

bygninger til en standard som svarer til universell utforming, så er det kun mindre tiltak som kan pålegges etter dtl. § 9. I sak 40/2010 uttaler Nemnda:

”[...] forarbeidene er svært klare på at lovgiver ønsker en skrittvis oppfyllelse av kravet om universell utforming. Etter Nemndas oppfatning får dette først og fremst betydning for anvendelsen av forholdsmessighetsbegrensingen i dtl. § 9, ved at de tiltak som kan pålegges for eksisterende bygninger, må være enkle tiltak.»

I uforholdsmessighetsvurderingen av hvilke tiltak som kan pålegges oppfylles uten større økonomiske investeringer.

Denne sontringen berøres også nærmere i rundskrivet Universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, s. 24-25:

«I forarbeidene er det forutsatt at kostnadene knyttet til plikten i dtl. § 9 til universell utforming vil være begrensede, og at tilretteleggingen etter § 9 skal kunne gjennomføres med relativt enkle midler, jf. Ot.prp. nr. 44 kap 17.3.2.2, 17.4.3.2 og 17.5. Eksempler på tiltak som kan tenkes omfattet er kontrastmarkering og fjerning av terskler. Det kan være aktuelt med flere tiltak for å oppnå en tilfredsstillende tilgjengelighet. Der kostnadene er begrensede kan også tilrettelegging for trinnfri atkomst til hovedinngang tenkes omfattet.

I denne saken er det tale om ett trappetrinn, utformet som en liten plattform foran inngangsdøren. Her kan det tenkes at en rampe kan bygges med relativt enkle midler og isolert sett vil det ikke nødvendigvis innebære store kostnader å bygge en rampe i inngangspartiet, men i denne saken må dette ses i sammenheng med virksomhetens økonomi. Bevisst er et relativt lite enkeltpersonforetak, som gikk med betydelig underskudd det siste året. I en slik økonomisk situasjon vil selv tiltak med begrensede kostnader kunne innebære en uforholdsmessig byrde for virksomheten.

På bakgrunn av dette og vedlagt resultatrapport og balanserapport for 2011 legger ombudet til grunn at universell utforming av inngangspartiet vil medføre store kostnader for en liten virksomhet med økonomiske vanskeligheter.

Ombudet finner på denne bakgrunn at virksomheten har sannsynliggjort at

det vil være uforholdsmessig byrdefullt på nåværende tidspunkt å gjøre inngangspartiet tilgjengelig for rullestolbrukere, jf. diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9 tredje ledd.

Selv om en fullstendig utbedring vil være uforholdsmessig i dette tilfellet, vil virksomheten i utgangspunktet ikke være fritatt fra å foreta utbedringer. Virksomheten er fremdeles forpliktet til å finne den "nest beste" løsningen.

Ombudet viser til forarbeidene til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven side

126, hvor det fremgår at:

"[...] kravet til universell utforming ikke bortfaller dersom hovedløsningen ikke kan tilrettelegges. I slike tilfeller må plikten ivaretas ved at den beste alternative løsning velges".

Ombudet vil understreke viktigheten av at virksomheten gjør så mye som mulig for å sikre ikke- stigmatiserende og inkluderende løsninger. Ombudet påpeker at virksomheten plikter å arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten, jf. dtl. § 9 første ledd.

Konklusjon

Likestillings- og diskrimineringsombudet har kommet frem til at Bevisst ikke bryter plikten til universell utforming i diskriminerings- og

tilgjengelighetsloven § 9, da Bevisst har sannsynliggjort at en utbedring av inngangspartiet vil uforholdsmessig byrdefullt på nåværende tidspunkt.

Oslo, 10.11.2012

Sunniva Ørstavik

likestillings- og diskrimineringsombud